

Передмова

Ця книга виходить друком на ознаменування урочистої події — 1025-річчя Хрещення України-Руси. Книгу присвячено духовній музиці Української Православної Церкви, розвитку церковного співу. У ній подаються нотні тексти літургійних піснеспівів церковних пісень українських композиторів XVIII–XX ст., які використовувалися й нині виконуються при богослужіннях.

У 988 році у благословенному Києві засяяла благодать Божа і по всій Україні-Русі утвердилась християнська віра. Самовизначився дух українського народу.

У різних сферах церковного життя українське православ'я давало провідні ідеї, формувало основи християнської моралі, кликало до життя творців високої духовної та матеріальної культури, сприяло творчим здобуткам українського народу у галузі науки, культури, мистецтва, які він клав на вівтар християнської цивілізації. Серед цих скарбів духовної культури нашого народу одне з перших місць займає церковний спів Української Православної Церкви, який має свою багатовікову історію. Джерела українського церковного співу беруть початок у народнопісенній творчості наших церков, а провідною ідеєю зародження та становлення цього була боротьба за національну самобутність церковної музичної культури за її українську душу.

Відомо, що з прийняттям християнства в Україну-Русь із Візантії було принесено і візантійський спів, однак, за доказами дослідників пам'яток стародавньої писемності, він не був прийнятий і служив лише прототипом для творців українського церковного співу.

Паралельно з візантійським співом наші предки почали творити свої, відмінні від грецьких зразків, церковні наспіви. Пам'ятка так званої знаменної нотації XI ст. свідчить про оригінальність і самостійність фактури знаменного співу, який базується на ладовій системі українського народного співу.

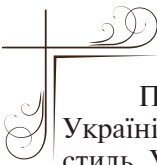
Церковний спів того часу, на думку дослідників, спочатку був одноголосним, унісонним, якими були церковні співи Візантії і Західної Європи. Але під впливом української народної поліфонії поступово розвивався багатоголосний церковний спів, так званий строчний, з якого згодом зародився заснований на українському контрапункті партесний спів, що у XVIII ст. досяг високого рівня. Як строчний, так і партесний спів вимагали точної фіксації різних голосів на окремих лініях над текстом. Це й слугувало творчим приводом винайдення Київської нотації.

Церковна музика, як і вся українська культура, інтенсивно розвивалася у XVII–XVIII ст. і набула виразного національного змісту і форм. Завдяки діяльності монастирів і духовних шкіл розвивається високий хоровий спів, з'являються видатні українські співаки, регенти, теоретики й композитори, зароджується національна література, полемічна література за оборону православ'я, шириться друкарська справа. На захист основ церковної та національної єдності нашого народу стає українське козацтво. І все це спільним фронтом виступає проти польсько-литовського гніту і намагання примусового підкорення чужій культурі та чужій вірі.

У цій боротьбі головну роль виконала Українська Православна Церква як твердиня духовної та національної єдності українського народу і опора його культури. Київ і православні монастирі стають центрами цих подій.

На противагу церковній музиці заходу, в якій домінувало інструментальне звучання, в Україні створюються монументальні твори хорового партесного багатоголосся — літургійні піснеспіви, що піднесли величність і урочистість православного богослужіння.

Органічна мелодична спорідненість їх із народною творчістю, м'яка, задушевна емоційність творів, насиченість теплою і щиросердною побожністю — усе це сприяло поширенню партесного співу по всій Україні і служило надійним захистом від чужих впливів. Цей період творення українського церковного співу знаменує церковномузична творчість Д. Бортнянського, А. Веделя, П. Турчанінова, М. Березовського. Їх творчість не лише зупинила впливи інструментально-вокального сполучення церковної музики Заходу, але й мала зворотній вплив на неї, котрий поширився не лише на церковну музику слов'янського світу, а й інших народів Заходу. Саме цьому сприяла винайдена в Києві квадратована нотація, що являла собою оригінальну систему п'ятилінійного нотного письма, яку прийняла вся Європа.

Поряд із літературними піснеспівами існували так звані церковні пісні, які беруть свій початок в Україні з XVII–XVIII ст., тобто в той час, коли формувався власний національний церковно-музичний стиль. У цей час їх називали кантами та псалмами. Осередками розвитку українських церковних пісень були Києво-Могилянська академія, Львівська, Луцька, Перемишлянська семінарії, школи та монастирі. Пісні на християнську тематику склалися на тексти, в основі яких лежала тодішня книжна церковно-слов'янська мова. Багато церковних пісень перейшли в народ через близькість до фольклорних мелодичних та словесних структур.

Одним із найбільших центрів культивування церковних пісень була Почаївська Лавра, з друкарні якої 1791 року вийшло перше друковане видання “Богогласника” — збірки церковних пісень із текстами та нотами. Мелодії церковних пісень нерідко позначені виразними ладоінтонаційними та метроритмічними особливостями стилю українського фольклору.

Більшість церковних пісень належить відомим західноукраїнським композиторам-священникам: М. Вербицькому, І. Лаврівському, О. Нижанківському, І. Воробкевичу, Ф. Колессі, С. Людкевичу, Д. Січинському, М. Гайворонському, Й. Кишакевичу та іншим.

XX століття — це нова епоха в історії церковної музики. Відродження Української Православної Церкви покликане до вияву своїх творчих талантів цілу низку українських церковних композиторів: К. Стеценка, М. Леонтовича, О. Кошиця, П. Козицького, Я. Яциневича та інших. Кирила Стеценка справедливо визнано основоположником сучасної української церковної музики. Роль і величина К. Стеценка в церковній музиці подібна до значення Т. Шевченка в українській поезії.

Традиції попередників продовжують і сучасні українські композитори, серед яких гідне місце посідає Леся Дичко.

У пропонованому збірнику вміщено кращі зразки духовної музики Української Православної Церкви.

Укладачем збірника став Ігор Олександрович Кір'янчук, який має вищу музичну освіту, багато плідно працював викладачем музики вищого навчального закладу, а нині — він регент архієрейського хору Свято-Преображенського собору міста Кременця Тернопільської області.

Укладач подає музичні твори відомих українських церковних композиторів: Д. Бортнянського, А. Веделя, П. Турчанінова, С. Людкевича, А. Гайворонського, М. Вербицького, К. Стеценка, М. Леонтовича, О. Кошиця, А. Річинського та інших композиторів.

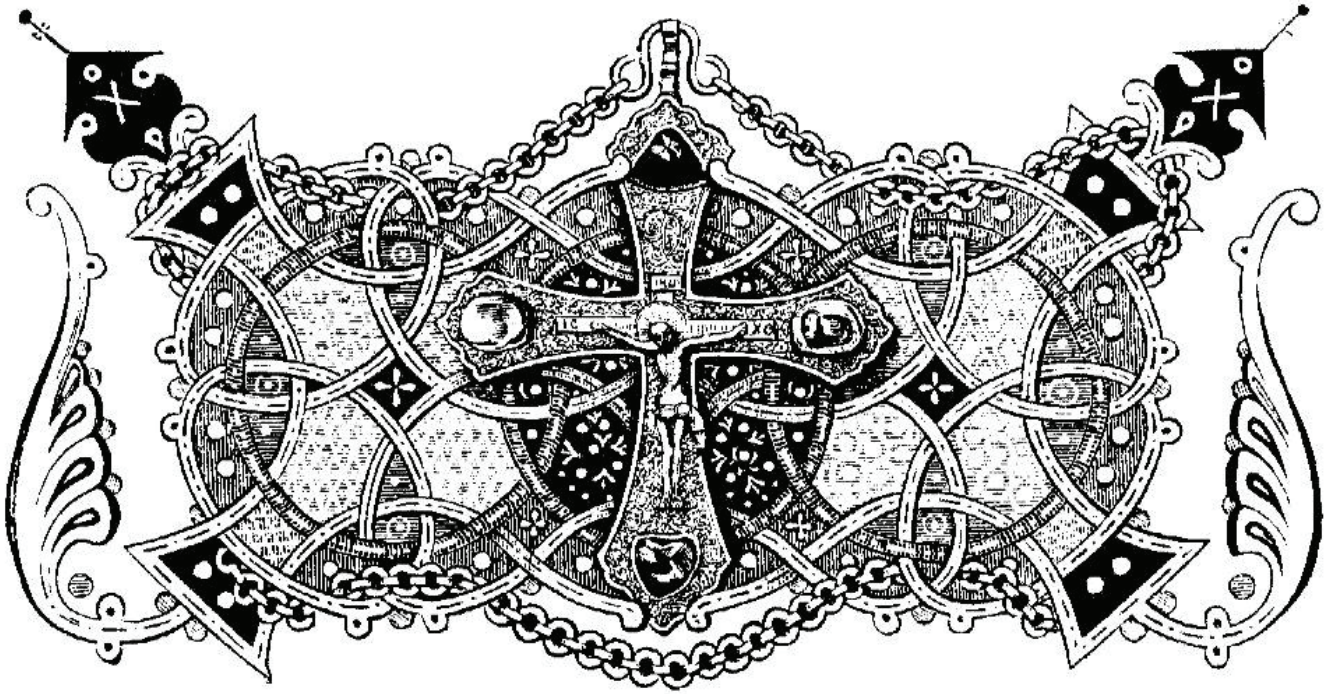
Їх духовні твори — неоціненний внесок у скарбницю української духовної музики, вони давно ввійшли до золотого фонду надбань українського народу.

Нинішнє перевидання цих творів забезпечить їх доступність у використанні в богослужіннях.

Основну увагу укладач звертає на Літургію, подає нотні тексти церковних піснеспівів різних композиторів, що є цінним для вибору регентів і диригентів та виконання хорами. Окрім Літургії, укладач подає нотні тексти церковних пісень, таких як “Маріє, Діво Пресвята”, “Перед святою Твоєю іконою, Владичице”, “Там, де в небі Божа Мати”, “Зійшла Зоря”, “Молитва за єдність”, “Боже, дай усім народам”, “Молитва” та ін.

Цей збірник літургічних співів і церковних пісень — справжня коштовна перлина в яскравому і непересічному явищі в історії світової культури, яке має назву українська духовна музика. Книга стане у пригоді регентам, диригентам, викладачам і студентам вищих музичних навчальних закладів.

*Член Національної спілки
журналістів України
Валентина Шпак*

Велика Єктенія

1 2

А - мінь. Гос-по-ди, по - ми луй. Гос-по-ди, по - ми луй.

3 4 5

Гос-по - ди, по - ми - луй. Гос-по - ди, по - ми - луй. Гос-по-ди, по - ми -

6 7

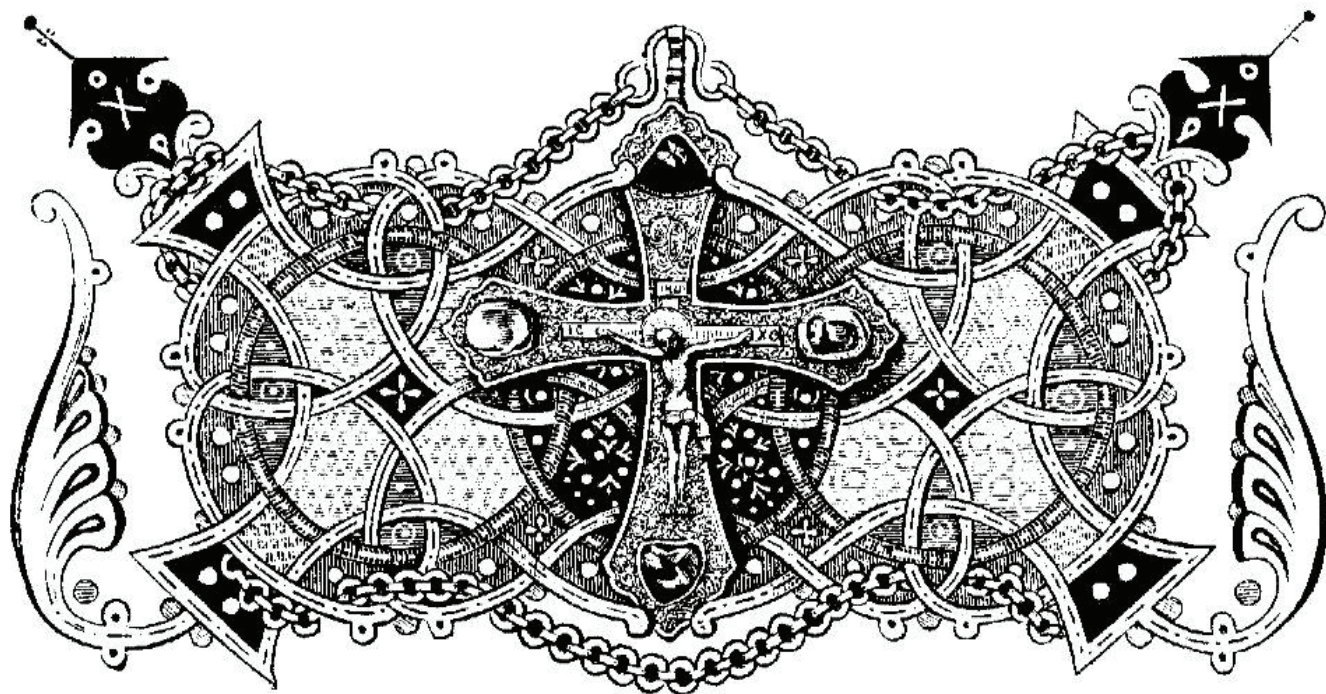
луй. Гос-по-ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

8 9

Гос-по - ди, по - ми луй. Гос - по-ди, по - ми - луй.

10 11

Гос-по-ди, по - ми луй. Гос - по-ди, по - ми - луй.

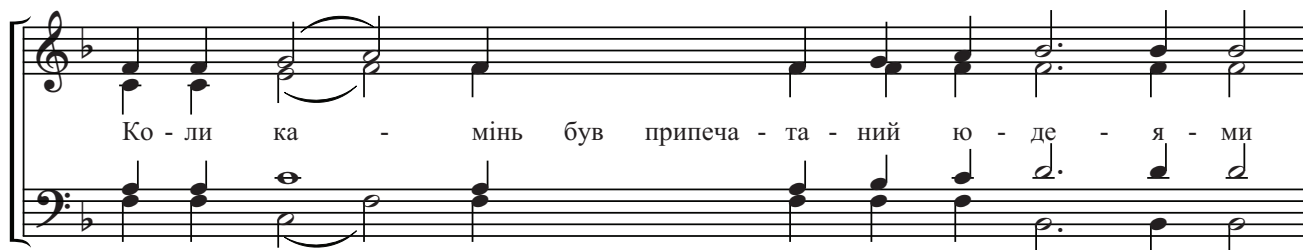

Тропарі та кондаки недільні

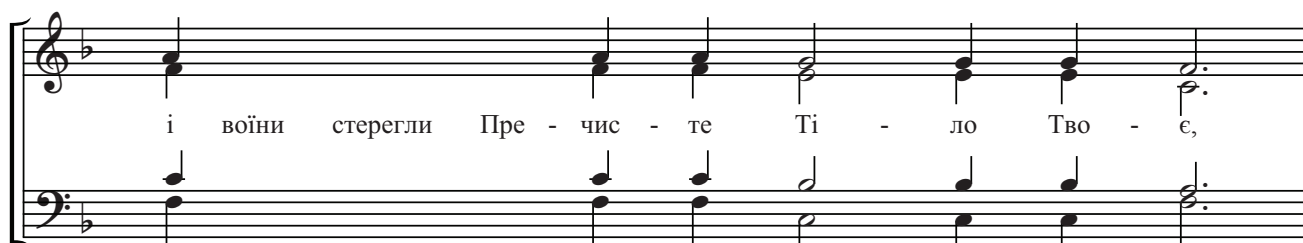

ТРОПАРИ ТА КОНДАКИ НЕДІЛЬНІ

Тропар гл.1

Ко - ли ка - мінь був припеча - та - ний ю - де - я - ми

і воїни стерегли Пре - чис - те Ті - ло Тво - є,

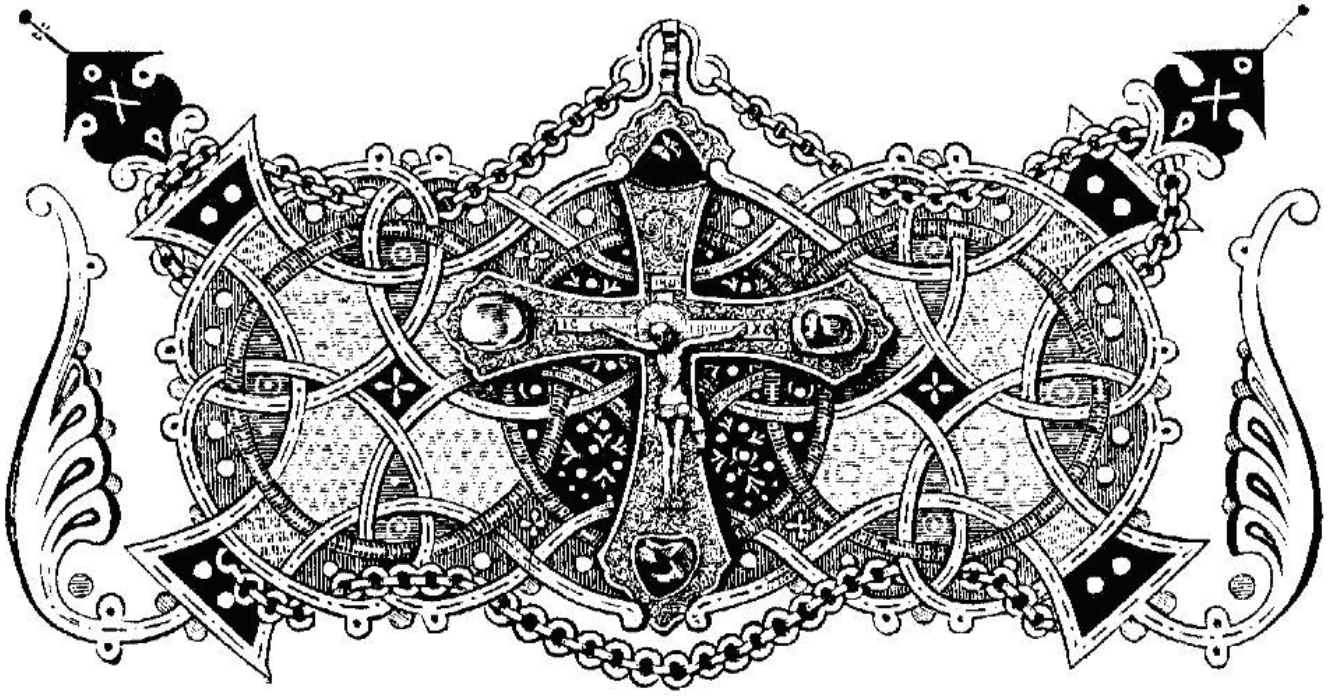
Ти, Спа - се, вос - крес на тре - тій день і дару - вав сві - то - ві жит - тя.

То - му сили небесні заспівали То - бі Жит - тя - дав - че: "Слава воскресін - ню

Тво - є - му, Хрис - те, сла - ва цар - ству Тво - є - му,

Єктенія оголошених

Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

То - бі, Гос - по - ди. А - мінь.

Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

То - бі, Гос - по - ди.

Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

First system of a musical score in 2/4 time, key of D major. It features a piano accompaniment with chords and a vocal line with lyrics. The lyrics are "Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй." The system is marked with a crescendo hairpin.

pp Гос - по - ди, по - ми - луй. Гос - по - ди, по - ми - луй.

Second system of the musical score, marked *pp* (pianissimo). It continues the piano accompaniment and vocal line with the same lyrics. The system is marked with a crescendo hairpin.

p Гос - по - ди, по - ми - луй. *p* Гос - по - ди, по - ми - луй.

Third system of the musical score, marked *p* (piano). It continues the piano accompaniment and vocal line with the same lyrics. The system is marked with a crescendo hairpin.

Гос - по - ди, по - ми - луй. По - дай, Гос - по ди.

Fourth system of the musical score. It continues the piano accompaniment and vocal line. The lyrics change to "По - дай, Гос - по ди." The system is marked with a crescendo hairpin.

mf То - бі, Гос - по - ди.

Fifth system of the musical score, marked *mf* (mezzo-forte). It continues the piano accompaniment and vocal line with the lyrics "То - бі, Гос - по - ди." The system is marked with a crescendo hairpin.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
ВЕЛИКА ЄКТЕНІЯ	
Гр. Давидовський.....	6
К. Варгін.....	7
А. Гречанінов.....	8
С. Смоленський №1.....	9
С. Смоленський №2.....	10
о.І. Заяць.....	11
А. Калишевський.....	12
К. Стеценко.....	12
О. Архангельський.....	13
Невідомий автор №1.....	13
Невідомий автор №2.....	15
О. Кошиць.....	16
АНТИФОН І	
БЛАГОСЛОВИ, ДУШЕ МОЯ, ГОСПОДА	
Невідомий автор.....	18
К. Стеценко.....	19
О. Александров.....	20
М. Озеров.....	23
прот. С. Голутяк.....	24
М. Іпполітов-Іванов.....	26
П. Гостєв.....	28
П. Будний.....	29
о.І. Заяць №1.....	30
о.І. Заяць №2.....	32
М. Єрхан.....	33
М. Леонтович.....	35
М. Тележинський.....	36
АНТИФОН ІІ	
ХВАЛИ, ДУШЕ МОЯ, ГОСПОДА	
П. Гостєв.....	38
Аранжування М. Тележинського.....	39
К. Стеценко.....	41
А. Річинський.....	44
Архим. Ніканор.....	48
Звичайний наспів.....	51
ЄДИНОРОДНИЙ СИНУ	
М. Біляєв.....	54
о.І. Заяць №1.....	56
о.І. Заяць №2.....	59

Невідомий автор	61
М. Леонтович	62
М. Тележинський	64
О. Кошиць	66
П. Будний	67
А. Річинський	69
Г. Давидовський	70
С. Богословський	73
П. Турчанінов	75
С. Рахманінов	77
Мала екте́нія. Звичайна	80
Мала екте́нія. М. Леонтович	80

АНТИФОН ІІІ

У ЦАРСТВІ ТВОЇМ

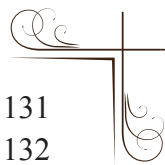
Звичайне	82
Саровське	84
С. Панченко	86
М. Тележинський	89
О. Кошиць	92
І. Єльцов	95
А. Річинський	97
М. Бутомо	101
о.І. Заяць №1	105
о.І. Заяць №2	106
К. Стеценко	107
Ю. Сластіон	111
М. Леонтович	113

ПРИЙДІТЬ, ПОКЛОНІМОСЬ

Звичайне №1	118
Звичайне №2	118
М. Леонтович	119
К. Стеценко	120
о.І. Заяць	121
С. Людкевич	121
О. Кошиць	122
О. Гречанінов	123
Гр. Давидовський	124

ТРОПАРІ ТА КОНДАКИ НЕДІЛЬНІ

Тропар гл.1	126
Кондак гл.1	127
Тропар гл.2	128
Кондак гл.2	129
Тропар гл.3	130

Кондак гл.3	131
Тропар гл.4	132
Кондак гл.4	133
Тропар гл.5	133
Кондак гл.5	134
Тропар гл.6	135
Кондак гл.6	137
Тропар гл.7	137
Кондак гл.7	138
Тропар гл.8	139
Кондак гл.8	140

СВЯТИЙ БОЖЕ

Ієр. Серафим.....	142
Невідомий автор №1.....	142
Невідомий автор №2.....	143
Невідомий автор №3.....	143
А. Ведель, аранж. М. Тележинського	144
М. Тележинський.....	146
М. Леонтович	146
С. Людкевич	147
М. Бутомо	148
М. Щавінський.....	149
О. Архангельський	150
М. Дацько	150
о.І. Заяць	152
Гр. Давидовський.....	153
К. Варгін	155
архим. Феофан	157
М. Гайворонський.....	158
Д. Бортнянський	158
С. Людкевич	159
Є. Вітошинський.....	160
арх. Іонафан.....	161
Невідомий автор №4.....	163
О. Кошиць.....	164
П. Чайковський	165
А. Ведель	166
Семінарське.....	167
К. Стеценко	168
М. Вербицький.....	169
о.Г. Єгоров	171
М. Вербицький.....	172
Візантійське.....	174
С. Ізвеков	175

ВСІ ТІ, ЩО В ХРИСТА ХРЕСТИЛИСЯ

О. Кошиць №1	178
О. Кошиць №2	178
Є. Азеєв.....	179
Звичайне №1	180
Звичайне №2	181
І. Смірнов	182

ХРЕСТУ ТВОЄМУ

О. Кошиць.....	184
Звичайне	184
І. Смірнов	185
Звичайне	186
І. Смірнов	186
Невідомий автор	187
П. Гончаров	187

ПРОКИМЕНИ НЕДІЛЬНІ

Прокимен гл.1	190
Прокимен гл.2	190
Прокимен гл.3	191
Прокимен гл.4	191
Прокимен гл.5	191
Прокимен гл.6	192
Прокимен гл.7	192
Прокимен гл.8	192

АЛІЛУЯ

П. Турчанінов	194
С. Строкін.....	194
Гр. Давидовський.....	195
о.І. Заяць №1	196
о.І. Заяць №2	196
М. Леонтович	197
М. Вербицький.....	198
арх. Іонафан.....	198
С. Людкевич	199
К. Варгін	200
Звичайне	200
М. Тележинський.....	201
О. Кошиць.....	202
О. Гречанінов	202
С. Людкевич	203
К. Стеценко	203

ПЕРЕД ЄВАНГЕЛІЄМ

О. Кошиць.....	206
М. Леонтович	206
М. Тележинський.....	207
П. Будний.....	207
арх. Іонафан.....	207
П. Чесноков	207
К. Стеценко	208
С. Людкевич	208
Київського розспіву	208
К. Варгін	208

ПОТРІЙНА ЄКТЕНІЯ

Г. Давидовський	210
О. Кошиць.....	212
Невідомий автор	213
П. Чесноков	215
О. Львов.....	217
С. Людкевич	217
О. Архангельський	218
Руденко №1	219
Руденко №2.....	219
Українська	219
Київська №1	220
Київська №2	220
Київська №3	221
Почаївська	221
К. Варгін	221
Мясніков №1	224
Невідомий автор №1.....	224
Невідомий автор №2.....	225
Невідомий автор №3.....	225
Мясніков №2	226
Мясніков №3	226
П. Домніцький.....	227

КІРІЄ ЕЛЕЙСОН

І. Смірнов №1.....	228
І. Смірнов №2.....	229
А. Львов №1	230
А. Львов №2	230

ЗАУПОКІЙНА ЄКТЕНІЯ

арх. Іонафан.....	232
Звичайна	232
П. Будний.....	232

Почаївська	233
О. Архангельський	233
М. Леонтович	234
О. Кошиць №1	234
К. Стеценко №1	235
К. Стеценко №2	235
О. Кошиць №2	236
Постова №1	237
Постова №2	237
ЄКТЕНІЯ ОГОЛОШЕНИХ	
К. Варгін	240

